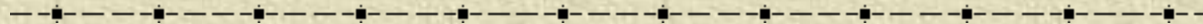
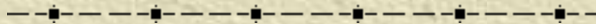

Історія книги

**Бібліотечний урок для учнів
середнього шкільного віку**

Яке це диво – книга!

- ✓ Приказки і прислів'я
- ✓ Вислови
- ✓ Поезія

Приказки і прислів'я

Книга – ключ до знань.

Книги читати – усе знати.

**З книгою жити – з добром
дружити.**

**Книгу почитав – на крилах
політав.**

**Розум без книги, що птах
без крил.**

Книга твій друг – без неї як без рук.

Книга добру навчить, від дурного відверне.

Одна книга тисячу людей навчає.

Книга не пряник, а дітей до себе манить.

Книгу читають не очима, а розумом.

Видатні діячі про книгу

«Книга – це духовний заповіт одного покоління іншому, порада вмираючого старця юнакові, який тільки-но починає життя». (О.Герцен)

«Людина, для якої книжка уже в дитинстві стала такою необхідною, як скрипка для музиканта, як пензель для художника, ніколи не відчує себе обділеною, збіднілою, спустошеною» (В.Сухомлинський)

«Книга повинна давати не стільки знання, скільки відчуття безмежності знань, пробудити розум і уяву читача, щоб він міг самотійно заповнювати прогалини у знаннях про світ» (В.Ільченко)

В.Сухомлинський про книгу, бібліотеку, та читання

Читання – це праця, творчість, самовиховання твоїх духовних сил, волі.

Тільки читання відкриває перед людиною розкіш інтелектуального життя.

Одна з причин духовної порожнечі – відсутність справжнього читання, яке захоплює розум і серце, викликає роздуми про навколишній світ і про самого себе, примушує вдивлятися, вдумуватися в складності людської душі, думати про свою долю, майбутнє.

Книжка – це могутнє знаряддя, без неї я був би німим або недорікуватим

Книжка може перетворити подив у допитливість, інтерес

Якщо ви хочете, щоб юнацтво відчувало негамовну жагоду до знань, дбайте про найголовніші, найважливіші вогнища духовної культури - бібліотеки

Створити людину – це значить перекласти знання із скарбниці мудрості у голови учнів. Книжки залишаються сплячими велетнями, - поки до них не торкнулася жива вода мудрого розуму та тремтливого схвильованого серця педагога. Ось тоді велетень оживає

*У книги люди, наче бджоли в соти,
Знесли духовний, чародійний мед.
Сліпцеві очі ним потри, і вмент
Побачить сонце й голубі висоти,
Відчує мислі найстрімкіший лет,
Збагне людські страждання і турботи,
Поможе іншим темряву збороти,
Рвучи з очей пов'язки чорних лент!
Благословенна та ясна година,
Коли буквар до рук бере дитина,
Коли читає "Кобзаря" юнак,
Коли Франка "огромнії сонети"
Підносять дух, коли говорять Гете,
Шекспір, Міцкевич, Лермонтов, Бальзак.*

Теми для обговорення

- ✦ **Матеріали для письма**
- ✦ **Винайдення книгодрукування**
- ✦ **Живи, книго!**
- ✦ **Перевір себе**

Матеріали для письма

- ✦ Глиняні таблички
- ✦ Папірус
- ✦ Вампум
- ✦ Кіпу
- ✦ Пальмові листки, береста
- ✦ Тканина, воскові дощечки
- ✦ Пергамент
- ✦ Папір

Глиняні таблички

Шумери, вавілонці, асирійці та їх сусіди писали тростяними і костяними паличками на табличках із сирої глини. Потім табличку сушили на сонці або обпалювали, а недописаний матеріал зберігали в мокрій тканині. Археологи розкопали бібліотеку асирійського царя Ашшурбаніпала (VII в. до н.е.), на полицях якої було більше 20 тис. табличок с різними текстами.

[Повернутись до списку](#)

Папірус

Стародавні єгиптяни винайшли більш зручний письмовий матеріал – папірус. Тростяний папірус у великій кількості ріс по берегах Нілу. Із нього виготовляли тонкий, крихкий світло-коричневий письмовий матеріал, який зкручували в трубочку. Довжина такого сувою досягала 150 м. Сувої з текстами зберігалися в шкіряних футлярах с ярликом.

[Повернутись до списку](#)

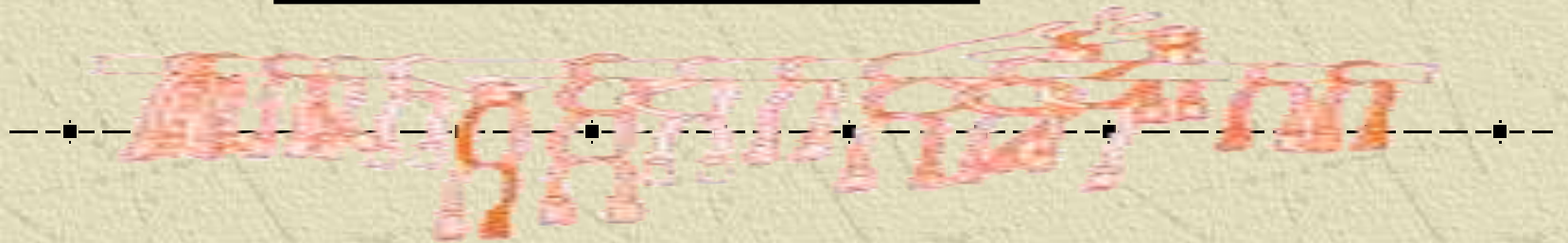
Вампум

Різні види предметного письма існували у народів Північної і Південної Америки та Африки. Такі послання повідомляли про мир, війну, стихійне лихо, кількість воїнів, проданих чи взятих в борг товарів.

Для передачі інформації у народів Північної Америки, наприклад у ірокезів, використовувались раковини певного кольору, нанизаних на шнур. Виходило щось схоже на кольорове намисто. Із раковин сплітали різнокольорові пояси з умовним узором. Колір раковин визначався умовно. Білий колір означав благополуччя, мир, здоров'я, червоний або фіолетовий – війну, зелений – хліб, чорний – смерть. Таке предметне письмо у євроамериканських індіців називалось вампум.

Кіпу

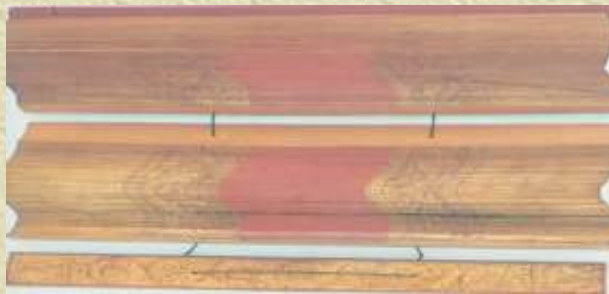
У індіців, які живуть на території Перу в XII–XVI ст., існував другий вид предметного «письма» – кіпу, або квіпу, тобто вузликове «письмо».

З довгого товстого шнура чи палки звисала бахрома із тонких різнокольорових ниток різної довжини. На них зав'язувались вузли, в результаті чого виникало хитросплетіння. Кількість і форма вузлів ознамали числа: прості вузли – одиниці, подвійні – десятки, потрійні – тисячі. Колір ниток означав окремі предмети: жовтий – золото, червоний – воїнів і т.д.

Пальмове листя. Береста

В Індії та Індокитаї були поширені книги з пальмових листків. Листки обрізали до потрібного розміру, вимочували, кип'ятили, висушували і гладко затирали.

На Русі писали на корі звичайної берези – бересті. При розкопках у Новгороді археологи знайшли потемнілі берестяні грамоти.

[Повернутись до списку](#)

Кістка. Тканина. Воскові дощечки

Кісткові книги, виготовлені із бивнів слонів, були дуже дорогими. Такі книги були в Південно-Східній Азії, в Європі.

Писали і на льняних тканинах. Ними, зокрема, обгортали мумії. Текст інколи оздоблювали малюнками. Пізніше в Римі і Стародавній Греції стали застосовувати дерев'яні таблички, покриті воском. Їх широко використовували в школах. Старий текст можна було затерти і нанести новий. Таблички с довгим текстом зв'язували. Така зв'язка називалась кодексом.

[Повернутись до списку](#)

Пергамент

Античний світ винайшов міцний матеріал – пергамент (по назві міста Пергама в Малій Азії, де його виробляли). Його робили з овечих, телячих та інших шкір. Матеріал був міцним, але на виготовлення однієї книги забивалося ціле стадо. З III ст. до н.е. Кодекси із пергаменту витіснили сувої.

[Повернутись до списку](#)

Папір

Вперше папір був виготовлений із вторинної сировини, кори чи бамбука в Китаї у 105 р. н.е. Він виявився дешевшим і легшим за інші письмові матеріали. Папір прийшов у Європу від арабів. Починаючи з XII ст. папір як самий зручний письмовий матеріал витіснив пергамент.

[Повернутись до списку](#)

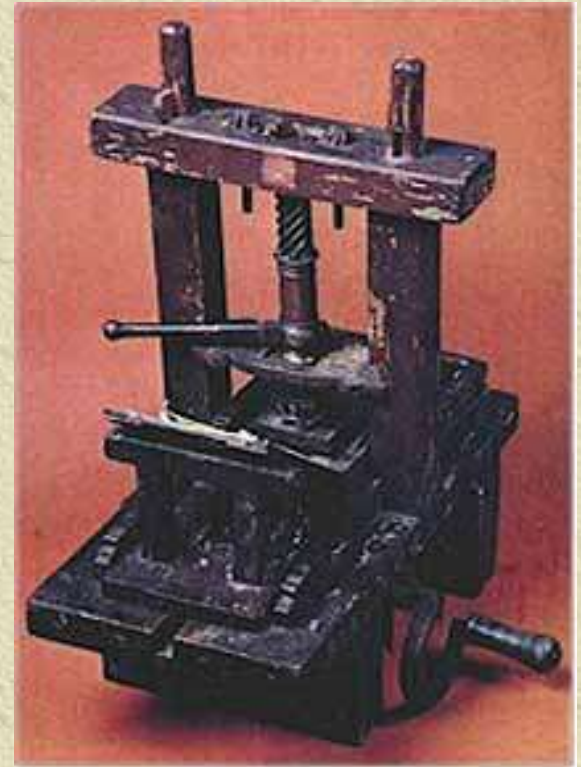
Рукописні книги

Виготовляти книги було важко. Букву за буквою, стрічку за стрічкою виводив монах. Він усе робив сам: линовав сторінки, виготовляв чорнила, робив малюнки і т.п. Професія переписчика була почесною. Потім книгу «одівали» в обкладинку, прикрашали сріблом, золотом і дорогоцінним камінням. Одна книга виготовлялася дуже довго і коштувала дуже дорого. Потреба у розповсюдженні книг росла.

Винайдення книгодрукування

Книгодрукування винайшли більше 1000 років назад у Китаї, і до XV ст. воно було невідомим у Європі. Спочатку текст вирізали в зеркальному відображенні на дошках, покривали його краскою і виготовляли відбитки. Потім коваль Би Шен додумався замість цілої дошки виготовляти окремі знаки (літери), із яких можна скласти різні тексти. **І.Гуттенберг**, німецький ювелір и гравер, першим у Європі застосував розбірний шрифт і дерев'яний прес для друкування книг (1450-е р.). А у 1563 р. У часи Івана Грозного була надрукована перша книга на Русі. Зробив це **Іван Федоров**.

Йоганн Гуттенберг

Автором рухливого шрифту став німецький технік і ювелір Йоганн Гуттенберг. Він став робити окремі букви, виливаючи їх із металу. Його виріб швидко поширився в Європі. Найвідоміша книга – 42-рядкова «Біблія».

1394(1399?)-1468

Іван Федоров

Іван Федоров [біля 1510-5(14).12.1583, Львів], засновник книгодрукування в Росії, в Україні. був дияконом церкви в Московському Кремлі. У 50-х рр. 16 ст. працював у типографії в Москві. З 19 квітня 1563 по 1 березня 1564 разом з Петром Мстиславцем надрукував "Апостол", який став першою російською датованою друкованою книгою.

Перевір себе

- ✦ Як називається матеріал для письма в Стародавньому Єгипті, отримавшого назву від рослини із якої виготовлявся?
- ✦ Які книги склали бібліотеку царя Ашшурбаніпала?
- ✦ Як називали раніше людей, які переписували тексти?
- ✦ У якій державі винайшли папір?
- ✦ Яке дерево на Русі має відношення до поширення грамоти?
- ✦ Хто винайшов книгодрукування в Європі?
- ✦ Назвіть першого першодрукаря.